

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพระสมุทรบาศ จังหวัดสระบุรี

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรีได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-3
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดยะลา	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ปี 2566	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ปี 2565	2-11
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-9

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองแก อำเภอมะขาม จังหวัดสระบุรี	2-2
2-2	สมุดของน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดลพบุรี	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะขาม จังหวัดสระบุรี	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะขาม จังหวัดสระบุรี	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของ ตำบลหนองแก อำเภอมะขาม จังหวัดสระบุรี	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองแก อำเภอมะขาม จังหวัดสระบุรี	4-6
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะขาม จังหวัดสระบุรี	6-5
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะขาม จังหวัดสระบุรี	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ดิน 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละ ของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลหนองแก อำเภอยะพยา จังหวัดยะลา

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาและทรัพยากร ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล
- 2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ
- 3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

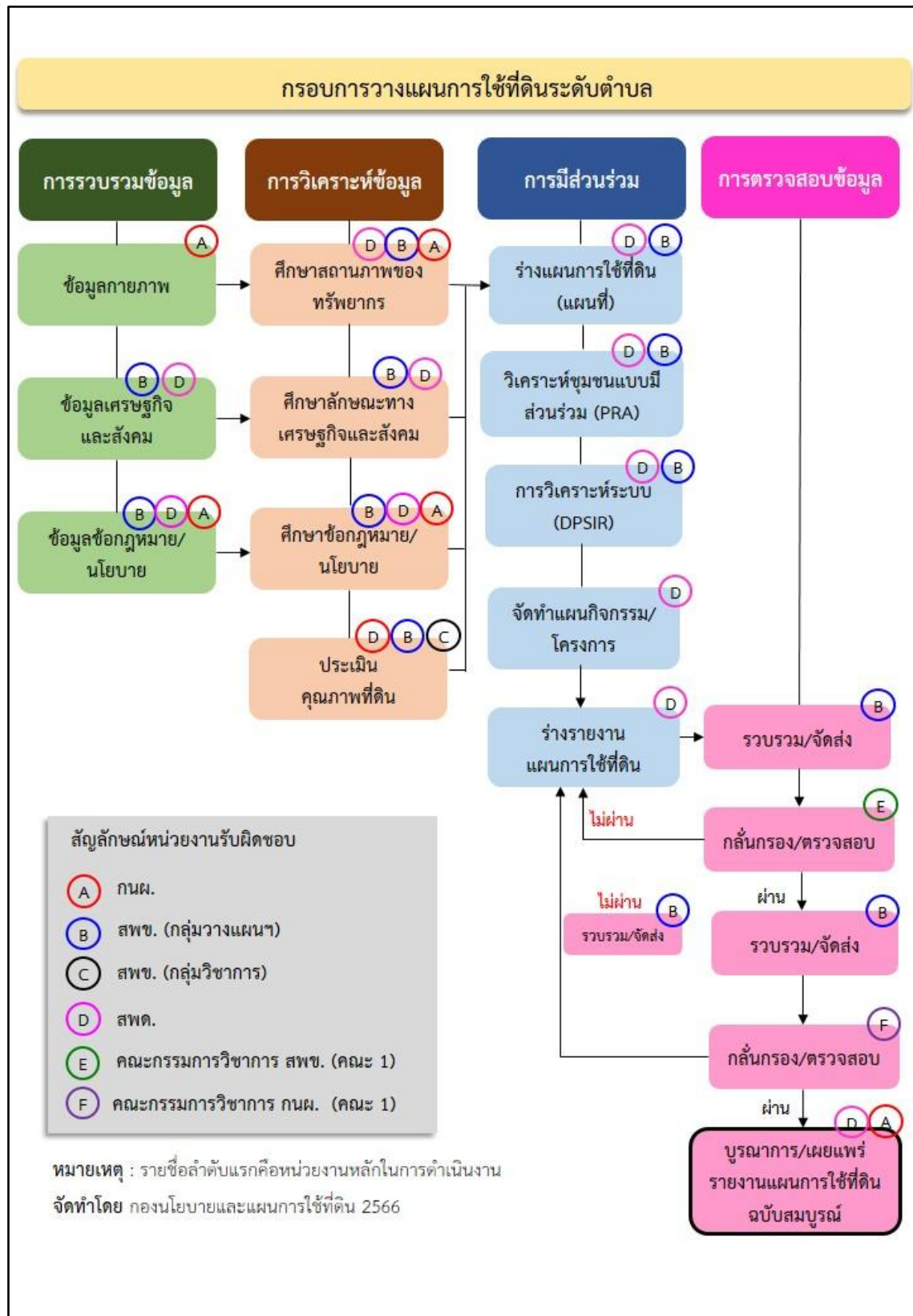
จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“เป็นตำบลเพื่อการเกษตร มีชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นตำบลที่ปลอดภัย มีอาชีพและรายได้
อย่างยั่งยืน” (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแก, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

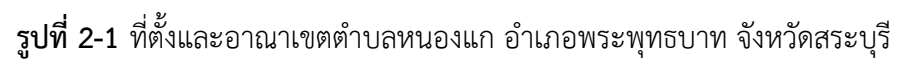

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอพระพุทธรบาท มีพื้นที่ประมาณ 33.59 ตารางกิโลเมตร หรือ 20,993 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลกกโก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ตำบลนายาว อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน ตำบลพุทรา อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านกล้วย ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองแก อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหนองแก	หมู่ที่ 7 บ้านหนองจิก
หมู่ที่ 2 บ้านโคกเสียบ	หมู่ที่ 8 บ้านส้มป่อย
หมู่ที่ 3 บ้านหนองแกน้อย	หมู่ที่ 9 บ้านหนองโดนน้อย
หมู่ที่ 4 บ้านหนองเครือตาปา	หมู่ที่ 10 บ้านสวนสำราญ
หมู่ที่ 5 บ้านประตู	หมู่ที่ 11 บ้านใหญ่พัฒนา
หมู่ที่ 6 บ้านตาลเสียน	หมู่ที่ 12 บ้านป่าสามัคคี

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีบึงหนอง ขนาดเล็กกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลหนองแก อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.6 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.6 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,128.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 105 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 276.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรีได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนกรกฎาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดยะลา¹

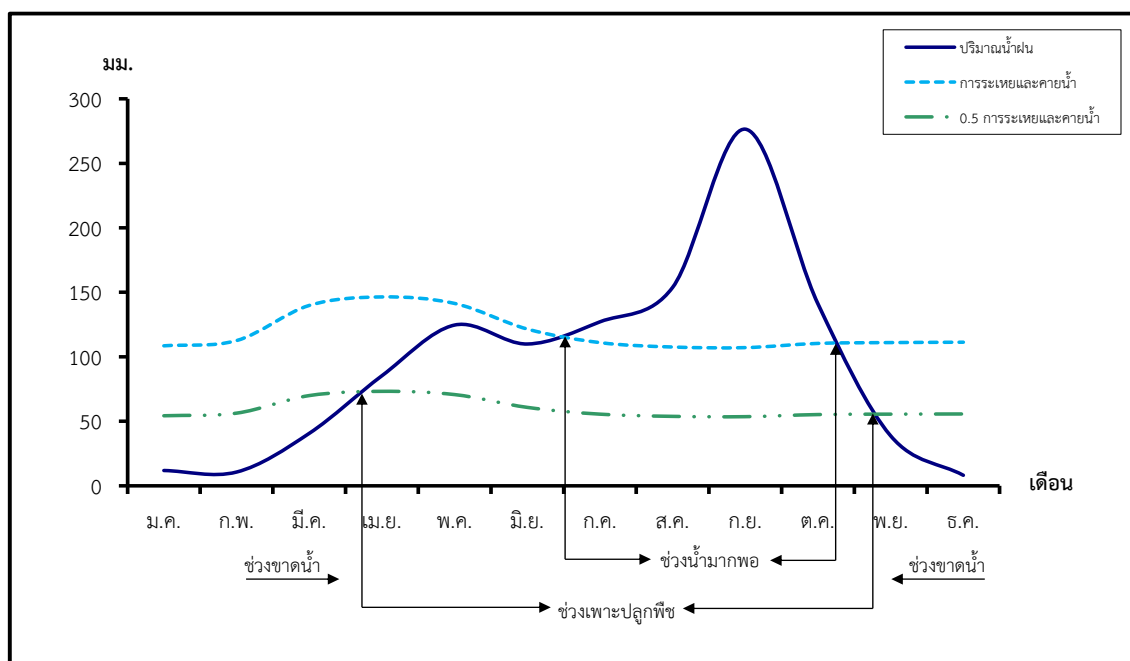
เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝน
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	ใช้การ ²
ม.ค.	21.6	32.8	26.6	63.0	11.8	2.0	108.5	11.6
ก.พ.	23.5	34.3	28.2	65.0	10.6	1.7	112.6	10.4
มี.ค.	25.2	35.8	29.7	67.0	40.6	3.5	139.8	38.0
เม.ย.	26.1	36.6	30.5	69.0	85.3	6.2	146.4	73.7
พ.ค.	26.1	35.6	30.0	74.0	124.6	12.3	141.4	99.8
มิ.ย.	25.7	34.7	29.4	76.0	109.9	12.9	121.5	90.6
ก.ค.	25.4	33.9	28.9	77.0	127.1	14.7	111.0	101.3
ส.ค.	25.3	33.6	28.6	78.0	153.8	16.2	107.6	116.0
ก.ย.	25.1	33.0	28.2	82.0	276.5	18.4	107.1	152.7
ต.ค.	24.8	32.9	28.2	77.0	141.0	12.6	110.4	109.2
พ.ย.	23.7	32.8	27.8	67.0	38.7	3.8	111.0	36.3
ธ.ค.	21.7	32.1	26.5	61.0	8.1	1.2	111.3	8.0
เฉลี่ย	24.5	34.0	28.6	71.3	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,128.0	105.5	1,428.4	847.6

หมายเหตุ: ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดลพบุรี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอบางปะอิน จังหวัดสระบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,926 ไร่ หรือร้อยละ 13.94 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ โรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 15,895 ไร่ หรือร้อยละ 75.71 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 6,664 ไร่ หรือร้อยละ 31.75 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และนาไร่

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 6,756 ไร่ หรือร้อยละ 32.17 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง เป็นต้น

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 357 ไร่ หรือร้อยละ 1.70 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สัก ไม้ยืนต้นผสม และไม้ปลูกเพื่อการค้า

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 856 ไร่ หรือร้อยละ 4.08 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะพร้าว ไม้ผลผสม และมะม่วง เป็นต้น

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 33 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 32 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก และโรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1,186 ไร่ หรือร้อยละ 5.65 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,052 ไร่ หรือร้อยละ 5.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ บ่อน้ำในไร่นา แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง และคลองชลประทาน เป็นต้น

2.5.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,120 ไร่ หรือร้อยละ 5.34 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่หญ้าสลับไม้ พุ่ม/ ไม้ละเมาะ บ่อดิน และเหมืองเก่า บ่อขุดเก่า เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,926	13.94
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,978	9.42
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	85	0.41
U405	ถนน	52	0.25
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	811	3.86
A	พื้นที่เกษตรกรรม	15,895	75.71
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	11	0.05
A100	นาไร่	484	2.31
A101	นาข้าว	6,180	29.44
A200	ไร่ไร่	63	0.30
A202	ข้าวโพด	1,250	5.95
A203	อ้อย	5,247	24.99
A204	มันสำปะหลัง	164	0.78
A228	ทานตะวัน	32	0.15
A301	ไม้ยืนต้นผสม	105	0.50
A305	สัก	248	1.18
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	4	0.02
A400	ไม้ผลไร่/เลื่อมโทรม	53	0.25
A401	ไม้ผลผสม	288	1.37
A405	มะพร้าว	379	1.81
A407	มะม่วง	57	0.27
A411	กล้วย	37	0.18

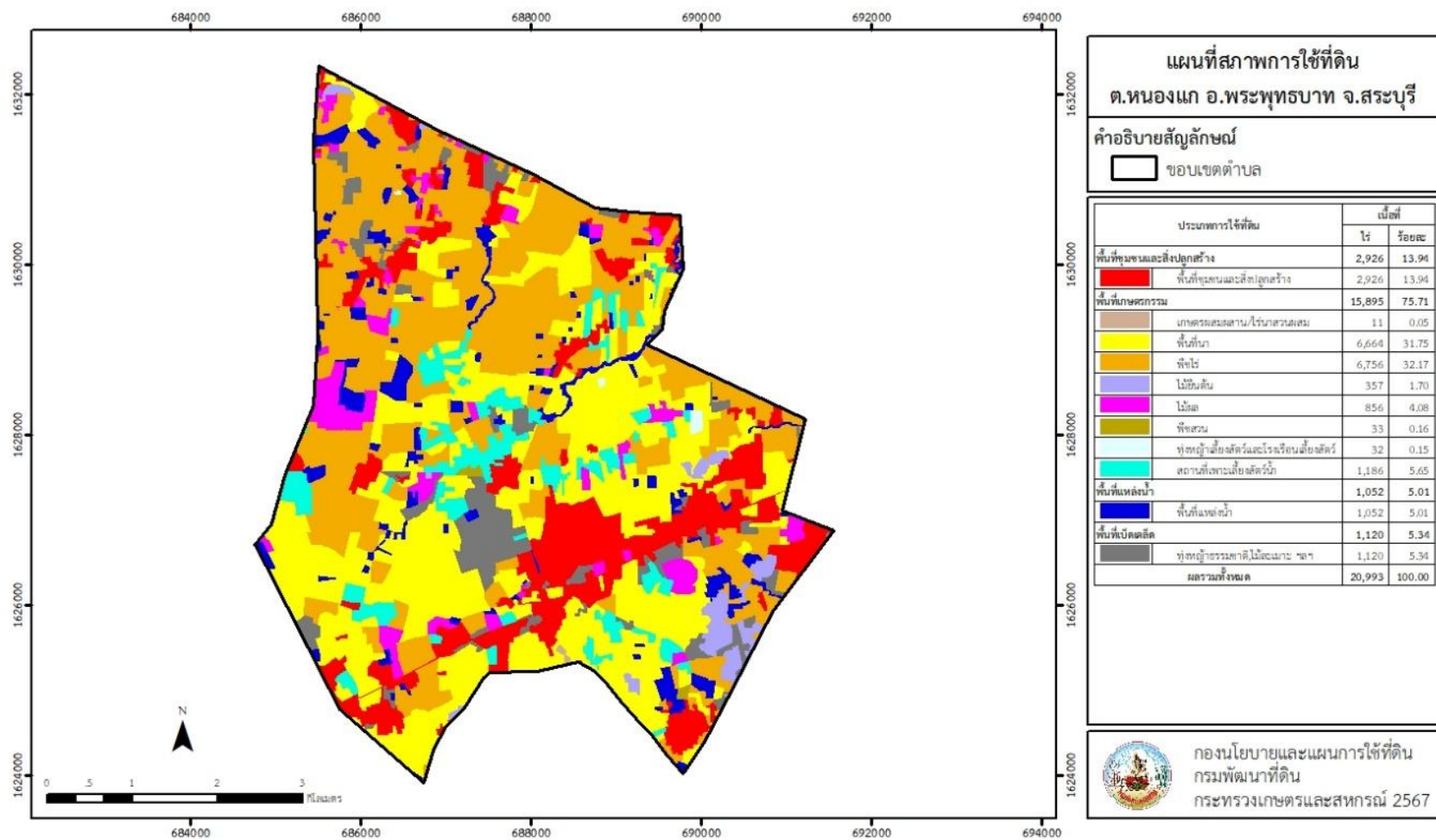
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A412	มะขาม	42	0.20
A502	พืชผัก	33	0.16
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	6	0.03
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	26	0.12
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	1,186	5.65
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,120	5.34
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	20	0.10
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	918	4.37
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	56	0.27
M304	บ่อดิน	108	0.51
M405	พื้นที่ถม	18	0.09
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,052	5.01
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	95	0.45
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	24	0.11
W201	อ่างเก็บน้ำ	11	0.05
W202	บ่อน้ำในไร่นา	862	4.11
W203	คลองชลประทาน	60	0.29
ผลรวมทั้งหมด		20,993	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพระพุทราบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพระพุทราบาท จังหวัดสระบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหนองแก มีประชากรรวม 4,433 คน แยกเป็นชาย 2,154 คน เป็นหญิง 2,279 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 131.98 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,743 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 480 ครัวเรือน หรือร้อยละ 27.54 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,263 ครัวเรือน หรือร้อยละ 72.46 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลหนองแก	1,743	2,154	2,279	4,433
หมู่ที่ 1 หนองแก	121	166	162	328
หมู่ที่ 2 โคกเสียบ	113	173	185	358
หมู่ที่ 3 หนองแกน้อย	71	107	97	204
หมู่ที่ 4 หนองเครือตาปา	37	44	27	71
หมู่ที่ 5 ประดู่	77	83	97	180
หมู่ที่ 6 ตาลเสียน	127	145	169	314
หมู่ที่ 7 หนองจิก	565	602	681	1,283
หมู่ที่ 8 สัมปอ	149	211	238	449
หมู่ที่ 9 หนองโดนน้อย	93	123	105	228
หมู่ที่ 10 สวนสำราญ	157	204	212	416
หมู่ที่ 11 ใหญ่พัฒนา	158	191	192	383
หมู่ที่ 12 ป่าสามัคคี	75	105	114	219

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	1,743	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	480	27.54
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียน	1,263	72.46

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา มีพื้นที่รวมทั้งหมด 20,993 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,743 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 12.04 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรม 15,895 ไร่ หรือร้อยละ 75.71 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 2-2) และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 33.11 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ เนื่องจากจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 480 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมา ได้แก่ อ้อยโรงงาน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 278,354 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 105,893 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 134,892 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 51,316 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 143,462 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 54,577 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองแก อำเภอปทุมธานี จังหวัดสระบุรี ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลหนองแก	208,401	25,982	34,690	9,281	278,354	105,893	134,892	51,316
หมู่ที่ 1 หนองแก	190,582	7,503	10,117	299	208,501	75,268	183,368	66,195
หมู่ที่ 2 โคกเลียบ	182,371	9,691	11,464	2,544	206,070	74,308	160,930	58,030
หมู่ที่ 3 หนองแกน้อย	248,642	22,239	13,537	2,731	287,149	107,480	192,488	72,049
หมู่ที่ 4 หนองเครือตาปา	367,000	6,091	12,773	11,045	396,909	106,488	251,909	67,585
หมู่ที่ 5 ประดู่	246,560	21,190	28,376	4,019	300,145	134,107	107,117	47,861
หมู่ที่ 6 ตาลเสียน	163,560	19,073	6,299	853	189,785	81,337	71,952	30,837
หมู่ที่ 7 หนองจิก	142,633	31,155	93,720	8,102	275,610	118,119	142,665	61,142
หมู่ที่ 8 สัมปอ	239,394	34,833	27,000	28,098	329,326	98,351	141,598	42,287
หมู่ที่ 9 หนองโดนน้อย	171,395	7,377	5,207	7,174	191,153	63,718	40,553	13,518
หมู่ที่ 10 สวนสำราญ	352,474	67,402	25,320	17,495	462,691	144,777	186,928	58,490
หมู่ที่ 11 ใหญ่พัฒนา	277,786	9,928	6,023	8,524	302,261	114,812	51,909	19,717
หมู่ที่ 12 ป่าสามัคคี	127,743	29,530	14,346	7,536	179,155	179,155	102,775	102,775

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลหนองแก อำเภอยะพยา จังหวัดยะลา ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่

ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลหนองแก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,083.0 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลหนองแก มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยประดู่ และห้วยส้มป่อย

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลหนองแก มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 35 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองแก อำเภอยะพยา จังหวัดยะลา พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 5 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Bm-cA ชุดดินบ้านหมี่ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,450 ไร่ หรือร้อยละ 11.67 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Lb-cA ชุดดินลพบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,099 ไร่ หรือร้อยละ 29.05 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Lb-gm-cA/b ดินลพบุรีที่มีจุดประสีเทห มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคั่นนห มีเนื้อที่ 8,993 ไร่ หรือร้อยละ 42.84 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Tk-md-clB ดินตคคสีที่เป็นดินล็กปอนกลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,548 ไร่ หรือร้อยละ 12.14 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Tk-md,br-clB ดินตคคสีที่เป็นดินล็กปอนกลองและเป็นดินสีน้หตคค มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 880 ไร่ หรือร้อยละ 4.19 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน ML ที่ดินดัดแปลง มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทงการเกษตรตมสภพธรรมชคคในพื้นที่ รยละเอียดของสมบัตดินตำบลหนองแก อำเภอยะนิงพะยูนยบพฐบฐ จ้งหวัตสระบุรี ดังแสดงในตวรคคที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลัษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

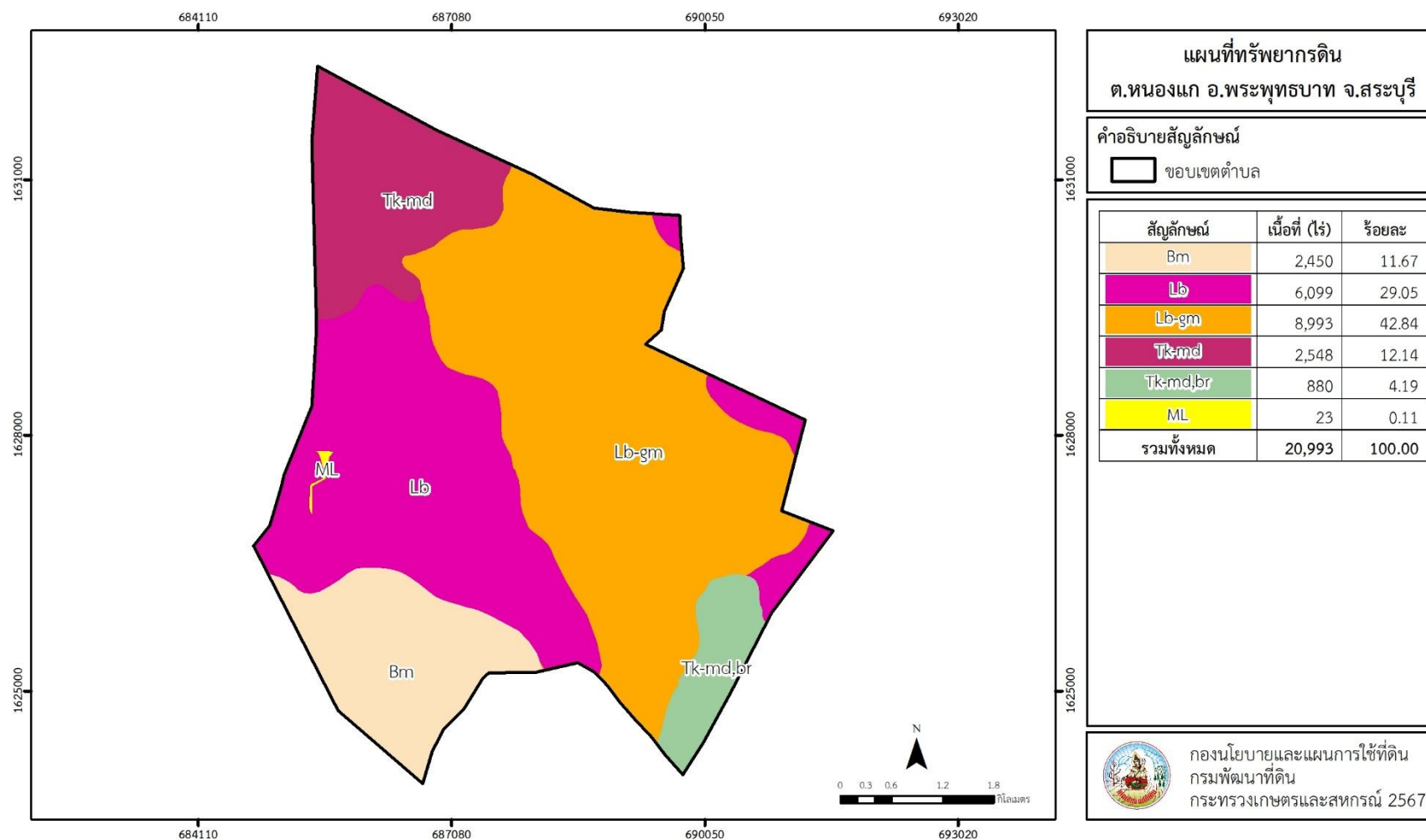
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bm-cA	0-2	>150	เลว	สูง	>20	>75	5.5-6.5	6.5-8.0	<2	-	2,450	11.67
Lb-cA	0-2	>150	ดี	สูง	>20	>75	6.0-7.0	7.0-8.0	<2	-	6,099	29.05
Lb-gm-cA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	>20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	8,993	42.84
Tk-md-clB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	2,548	12.14
Tk-md,br-clB	2-5	50-100	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	880	4.19
ML	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	0.11
รวมทั้งสิ้น											20,993	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพสุพธบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลหนองแก อำเภอพสุพธบาท จังหวัดสระบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อ 6 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลหนองแก คือ

- 1) ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรในฤดูแล้ง
- 2) น้ำท่วมผลผลิตเสียหายในฤดูฝน
- 3) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 4) ต้นทุนการผลิตสูง
- 5) ราคาผลผลิตต่ำ
- 6) ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลหนองแก มีความต้องการ 6 ประการ คือ

1) แก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์

การแก้ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้น จากการวิเคราะห์ดินในพื้นที่ตำบลหนองแก ปฏิบัติการดินเป็นต่างเล็กน้อยถึงต่างจัด ดินชั้นถึงชั้นปูนมาร์ลและเป็นดินเหนียวขาดน้ำได้ง่ายในฤดูแล้ง และบางส่วนมีหิน กรวดปะปนในเนื้อดิน ดินมีปริมาณธาตุอาหารที่สำคัญ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียมต่ำ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงบำรุงดิน

2) แก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร

กรณีการแก้ปัญหาดินขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาดินขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรที่ได้ดำเนินการในตำบลหนองแก คือ สระน้ำในไร่นา 1,260 ลูกบาศก์เมตร อนึ่ง สระน้ำในไร่นา มีได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาทำนา แต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น จากการตรวจสอบสระน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีจำนวน 44 บ่อ (ข้อมูลปี 2550-2567) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินซึ่งจะมีทั้งนาข้าว และพืชไร่ พืชสวน อาจจะเป็นสระน้ำในไร่นาเพิ่มเติม การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ขุดคู ขุดลอกสระเดิมที่ตื้นเขิน ทำฝายน้ำล้น ขุดร่องสวน เพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง

3) ปัญหาน้ำท่วมขังพื้นที่ทำการเกษตร ในฤดูฝน

กรณีการแก้ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ทำการเกษตรในฤดูฝน เมื่อฝนตกหนักตำบลหนองแกที่อยู่ตอนล่างของพื้นที่อำเภอบางสะพานจะได้รับน้ำที่หลากมาจากพื้นที่ตอนบนของอำเภอทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหายจากการระบายน้ำไม่ทัน กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะใช้แก้ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ทำการเกษตรได้แก่ การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การขุดคูทำคันล้อมป้องกันน้ำท่วม และเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง ขุดคูระบายน้ำ

ยกทรงสวน ขุดสระเก็บน้ำ ทำฝายชะลอน้ำ เพื่อรองรับน้ำที่หลากมาจากตอนบนของอำเภอ และกรมพัฒนาที่ดินจะประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือเทศบาลหนองแก ในการขุดลอกคลองระบายน้ำที่ตื้นเขิน เพื่อป้องกันน้ำท่วมขังเป็นเวลานานทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย

4) ลดต้นทุนการผลิต

กรณีแก้ไขปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง จากการวิเคราะห์ PRA พบว่าเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูงจาก ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าแรงงาน ค่าน้ำมัน ที่ใช้ในกระบวนการผลิต มีราคาสูงขึ้น และมีการระบาดของแมลงศัตรูพืช ได้แก่ เพลี้ยกระโดดในข้าว หนอนกระทู้ในข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หนอนและแมลงในพืชผัก ทำให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชในอัตราที่สูงขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุง โดยการ จัดตั้งธนาคารผลิตเมล็ดพันธุ์พืชในชุมชน จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ส่งเสริมให้เกษตรกรทุกครัวเรือนมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก น้ำหมักชีวภาพ พด.๒ น้ำหมักสมุนไพร พด.๗ ไว้สำหรับใช้เอง และส่งเสริมให้มีการปลูกพืชปุ๋ยสดแล้วไถกลบปรับปรุงบำรุงดิน ไถกลบตอซังพืชแทนการเผา เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน เพื่อเป็นการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีในกระบวนการผลิต ร่วมกับให้ความรู้เกษตรกรในการจัดการบริหารศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrate Pest Management)

5) เพิ่มคุณภาพผลผลิต ให้มีมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด

กรณีที่ผลผลิตราคาต่ำ จากการประชาสัมพันธ์สอบถามเกษตรกรพบว่าผลผลิตมีราคาต่ำ เนื่องจากผลผลิตที่ได้มีคุณภาพหลากหลาย บางส่วนผลผลิตมีคุณภาพไม่ตรงตามมาตรฐานที่ตลาดต้องการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาเพิ่มคุณภาพของผลผลิตให้ตรงตามมาตรฐาน ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ เช่น มาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย (GAP) เกษตรอินทรีย์ (PGS/Organic Thailand/IFOAM)

6) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร

กรณีขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในตำบลหนองแก ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตทางการเกษตรกับผู้ประกอบการ ในการจัดซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร และการจำหน่ายผลผลิต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริม ผลักดันให้เกษตรกรในพื้นที่มีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างเกษตรกร และเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคาสินค้า และกำหนดราคาผลผลิต

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมกับชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 7 ประการ คือ

- 1.1 ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 1.2 ขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร
- 1.3 น้ำท่วมขังในพื้นที่ทำการเกษตรในฤดูฝน
- 1.4 ต้นทุนการผลิตสูง
- 1.5 ผลผลิตมีราคาต่ำ
- 1.6 ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1 การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2 จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.3 แก้ไขปัญหาน้ำท่วม
- 2.4 ลดต้นทุนการผลิต
- 2.5 ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด
- 2.6 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร

3) สภาพ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ

- 3.1 ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2 ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3 น้ำท่วมขังผลผลิตเสียหาย
- 3.4 ต้นทุนการผลิตพืชสูง เนื่องจากราคาปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
- 3.5 ผลผลิตมีคุณภาพไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ไม่ได้มาตรฐาน
- 3.6 ขาดอำนาจในการต่อรองราคา

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

- 4.1 แหล่งน้ำที่มีอยู่ต้นเงินจากตะกอน
- 4.2 ขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำการเกษตร
- 4.3 น้ำท่วมขัง ผลผลิตเสียหาย
- 4.4 ผลผลิตพืชมีคุณภาพต่ำ ลงทุนสูง
- 4.5 รายได้ทางการเกษตรต่ำ ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ
- 4.6 มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1 ปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด ปุ๋ยอินทรีย์
- 5.2 จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร และพัฒนาต่อ

ยอดกลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS

- 5.3 บริการวิเคราะห์ดินเพื่อให้ทราบธาตุอาหารพืชพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน พืช

น้ำ

- 5.4 ขุดสระเก็บน้ำในไร่นา/พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
- 5.5 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในเขตพัฒนาที่ดิน
- 5.6 พัฒนาหมอดินอาสา

อนาคต

- 5.7) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- 5.8) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในเขตพัฒนาที่ดิน
- 5.9) จัดตั้งหมู่บ้านปลอดขยะอินทรีย์ต้นแบบ
- 5.10) ยกกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

ผังรายละเอียดรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองแก อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 พื้นที่ที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) มีชลประทานแต่ดินไม่ดี

1) นาข้าว เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝนโดยปลูกตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม ส่วนข้าวนาปรังจะปลูกตั้งแต่เดือนมกราคมและเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนเมษายน และปลูกเดือนเมษายนเก็บเกี่ยวในเดือนกรกฎาคม

2) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงฤดูฝนโดยปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือน สิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

3) อ้อยโรงงาน เกษตรกรจะปลูกอ้อยในช่วงฤดูฝนในช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป โดยพันธุ์ที่ปลูกได้แก่ พันธุ์ขอนแก่น และขอนแก่น ๓

4) ถั่วเขียว เกษตรกรจะปลูกถั่วเขียวหลังเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หรือหลังเก็บเกี่ยวข้าว ในช่วงปลายเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคม ถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป

5) ไม้ผล ที่นิยมปลูกได้แก่ กัลยน้ำว่า มะพร้าว มะม่วง อินทผลัม

6) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูกได้แก่ สัก ประดู่ เต็ง ตะแบก ยางนา

7) พืชผัก ที่นิยมปลูกได้แก่ กระเจี๊ยบเขียว ผักสลัด พืชผักสวนครัว เช่น มะเขือ พริก กระเพรา โหระพา กวางตุ้ง คะน้า

4.2.2 พื้นที่ที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) ไม่มีชลประทานแต่ดินดี

1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงต้นฤดูฝนโดยปลูกตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงเดือนสิงหาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือน กรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

2) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลังในช่วงต้นฤดูฝนตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวในเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป

3) มันแกว เกษตรกรจะปลูกมันแกวหลังเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงปลายเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายนและเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคม ถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป

4) ไม้ผล ที่นิยมปลูกได้แก่ มะพร้าว มะม่วง กัลยน้ำว่า

5) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูกได้แก่ สัก ประดู่ เต็ง ตะแบก ยางนา

6) พืชทางเลือก ได้แก่ พืชผักสวนครัว ผักสลัด กวางตุ้ง คะน้า ฟักทอง บวบ พริก ข้าวโพดฝักสด กระเจี๊ยบเขียว

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอยะพยา จังหวัดยะลา

ระบบเกษตร \ เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พื้นที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) มีระบบชลประทานแต่ดินไม่ดี												
ข้าวนาปี						ปลูกข้าว					เก็บเกี่ยว	
ข้าวนาปรัง	ปลูกข้าว			เก็บเกี่ยว								
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์					ปลูกข้าวโพด			เก็บเกี่ยว				
มันสำปะหลัง	เก็บเกี่ยว			ปลูกมันสำปะหลัง								
อ้อย	เก็บเกี่ยว					ปลูกอ้อย						
ไม้ผล	กล้วย มะพร้าว มะม่วง อินทผลัม											
ไม้ยืนต้น	สัก ประดู่ เต็ง ตะแบก ยางนา											
พืชผัก	กระเจี๊ยบเขียว พืชผักสวนครัว พริก กระเพรา โหระพา แมงลัก มะเขือ											
พื้นที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) ไม่มีระบบชลประทานแต่ดินดี												
ข้าวนาปี						ปลูกข้าว					เก็บเกี่ยว	
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์					ปลูกข้าวโพด			เก็บเกี่ยว				
มันสำปะหลัง	เก็บเกี่ยว			ปลูกมันสำปะหลัง								
มันแกว	เก็บเกี่ยว									ปลูกมันแกว		
ไม้ผล	กล้วย มะพร้าว มะม่วง											
ไม้ยืนต้น	สัก ประดู่ เต็ง ตะแบก ยางนา											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองแก อำเภอยะพยา จังหวัดยะลา

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ Food and Agriculture Organization of the United Nations หรือ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่กร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเกษตรกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เกษตรกรรม (ดินปน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด อ้อย มะพร้าว พืชผัก

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองแก อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	อ้อย	มะพร้าว	พืชผัก
Bm-cA	S1	N	S3o	N	N
Lb-cA	S3o	S1	S1	S1	S1
Lb-gm-cA/b	S2o	S2o	S2os	S2o	S1
Tk-md,br-clB	S3o	S2r	S2r	S3r	S2r
Tk-md-clB	S3o	S2r	S2rs	S3r	S2r

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
 ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม
 r: สภาวะการหยั่งลึกของราก
 o: ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
 s: ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางการสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตประมง เขตปศุสัตว์ เขตแหล่งน้ำ และ เขตพื้นที่อื่น ๆ มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง มีเนื้อที่ 14,658 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 69.82 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดินข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 3,301 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 15.73 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 567 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.70 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว มะม่วง กล้าย มะขาม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 279 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.33 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม สัก ไม้ปลูกเพื่อการค้า

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 3,939 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 18.77 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย มันสำปะหลัง ทานตะวัน

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 44 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ถั่วเขียว ถั่วเหลือง พืชผัก

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์

ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 3,362 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 16.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 290 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.38 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว มะม่วง กล้วย มะขาม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 78 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.37 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม สัก ไม้ปลูกเพื่อการค้า

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 2,798 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 13.33 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย มันสำปะหลัง ทานตะวัน

6.2.2 เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 1,184 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.64 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ

6.2.3 เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 32 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ เป็นเขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่างๆ โดยประเภทของโรงเรียนที่พบได้แก่ โรงเรียนเลี้ยงโค กระบือ และม้า โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ปีก

6.2.4 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,926 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 13.94 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

- (1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,115 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

- (2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 811 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.86 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.5 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,051 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.01 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

- (1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 118 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.56 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 933 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.44 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา เป็นต้น

6.2.6 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,141 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.44 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า บ่อดิน พื้นที่ถม เป็นต้น

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

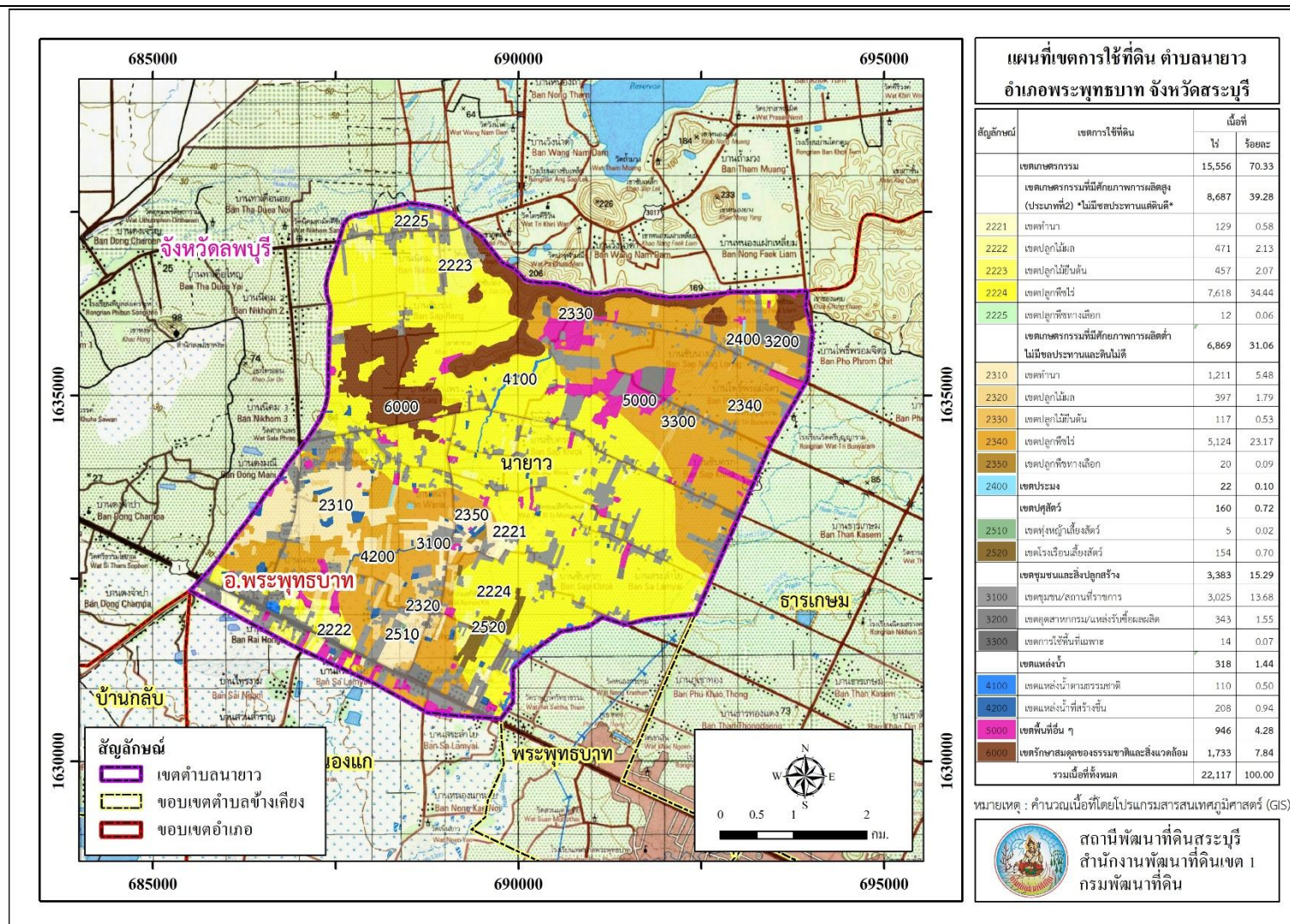
สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	1. เขตเกษตรกรรม	14,658	69.82
	1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูงประเภทที่ 1	8,130	38.73
2211	1.1.1 เขตทำนา	3,301	15.73
2212	1.1.2 เขตปลูกไม้ผล	567	2.70
2213	1.1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น	279	1.33
2214	1.1.4 เขตปลูกพืชไร่	3,939	18.77
2215	1.1.5 เขตปลูกพืชทางเลือก	44	0.21
	1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูงประเภทที่ 2	6,528	31.10
2221	1.2.1 เขตทำนา	3,362	16.01
2222	1.2.2 เขตปลูกไม้ผล	290	1.38
2223	1.2.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น	78	0.37
2224	1.2.4 เขตปลูกพืชไร่	2,798	13.33
2400	2. เขตประมง	1,184	5.64
	3. เขตปศุสัตว์	32	0.15
2520	3.1 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	32	0.15
	4. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,926	13.94
3100	4.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,115	10.08
3200	4.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	811	3.86
	5. เขตแหล่งน้ำ	1,051	5.01
4210	5.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	118	0.56
4200	5.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	933	4.44
5000	6. เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,141	5.44
	รวมเนื้อที่ทั้งหมด	20,993	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพระพุทราบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอพระพุทราบาท จังหวัดสระบุรี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพสุพธบาท จังหวัดสระบุรีแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก ไปเสนอต่อเทศบาลตำบลหนองแก เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1. พื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ประเภทที่ 1 (มีระบบชลประทานแต่ดินไม่ดี)

เขตทำนาข้าว และพืชไร่ มีแผนงาน/โครงการดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1.1.1 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
- 1.1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 1.1.3 การส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- 1.1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
- 1.1.5 การรณรงค์ไถกลบตอซังพืช
- 1.1.6 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์/ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 1.1.7 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบ PGS
- 1.1.8 บริการบริการตรวจวิเคราะห์ดินพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

1.2 การบริหารจัดการน้ำ

- 1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 1.2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก/ฝายชะลอน้ำ

1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน และปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

เขตพืชทางเลือก (พืชผัก) และไม้ผล ไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบ PGS

1.1.4 บริการตรวจวิเคราะห์ดินพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

1.2 การบริหารจัดการน้ำ

1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1.2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก/ฝายชะลอน้ำ

1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน

2. พื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ประเภทที่ 1 (มีระบบชลประทานแต่ดินไม่ดี)

เขตทำนาข้าว และพืชไร่ มีแผนงาน/โครงการดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

1.1.3 การส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

1.1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.5 การรณรงค์ไถกลบตอซังพืช

1.1.6 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์/ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

1.1.7 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบ PGS

1.1.8 บริการตรวจวิเคราะห์ดินพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

1.2 การบริหารจัดการน้ำ

1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1.2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก/ฝายชะลอน้ำ

1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน และปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

เขตไม้ผล ไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบ PGS

1.1.4 บริการตรวจวิเคราะห์ดินพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

1.2 การบริหารจัดการน้ำ

1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1.2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก/ฝายชะลอน้ำ

1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น เขตเกษตรกรรมทางเลือก

1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืช และการรองรับ การปรับเปลี่ยนชนิดพืช การรวมกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ตลาดซื้อขายผลผลิตล่วงหน้า การเพิ่มช่องทางการตลาด การแปรรูป และเพิ่มมูลค่าผลผลิต (สำนักงานเกษตรอำเภอพะพวยพาท, สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, สำนักงานสหกรณ์จังหวัด,สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพะพวยพาท, บริษัทเอกชนในพื้นที่จังหวัดสระบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง)

2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย GAP (กรมวิชาการเกษตร)

3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี (สำนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ)

4. สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก (เทศบาลตำบลหนองแก, กรมทรัพยากรน้ำ) ขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1. สนับสนุนการพัฒนาเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ และระบบส่งน้ำเพื่อกระจายน้ำสำหรับการเกษตร (สำนักงานชลประทานจังหวัดสระบุรี)

2. การขยายพันธุ์และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มแหล่งอาหารในแหล่งน้ำชุมชน (ประมงจังหวัดสระบุรี)

7.3.3 พื้นที่โรงเรียนเลี้ยงสัตว์

จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพิ่มทักษะให้แก่เกษตรกรเพื่อให้ผลิตสินค้าได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด และควบคุมโรคระบาด (สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพะพวยพาท)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ และ การบริหารจัดการน้ำ

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลหนองแก
กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

1) **สำรวจและออกแบบระบบพัฒนาที่ดิน และน้ำทั้งตำบลหนองแก** โดยเริ่มจากพื้นที่ตอน
หมู่ที่ 2, 3, 10 โดยเน้น 3 กิจกรรม คือ

- 1.1) การปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว
- 1.2) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ/ฝายน้ำล้น
- 1.3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้วยวิธีกล และวิธีพืช

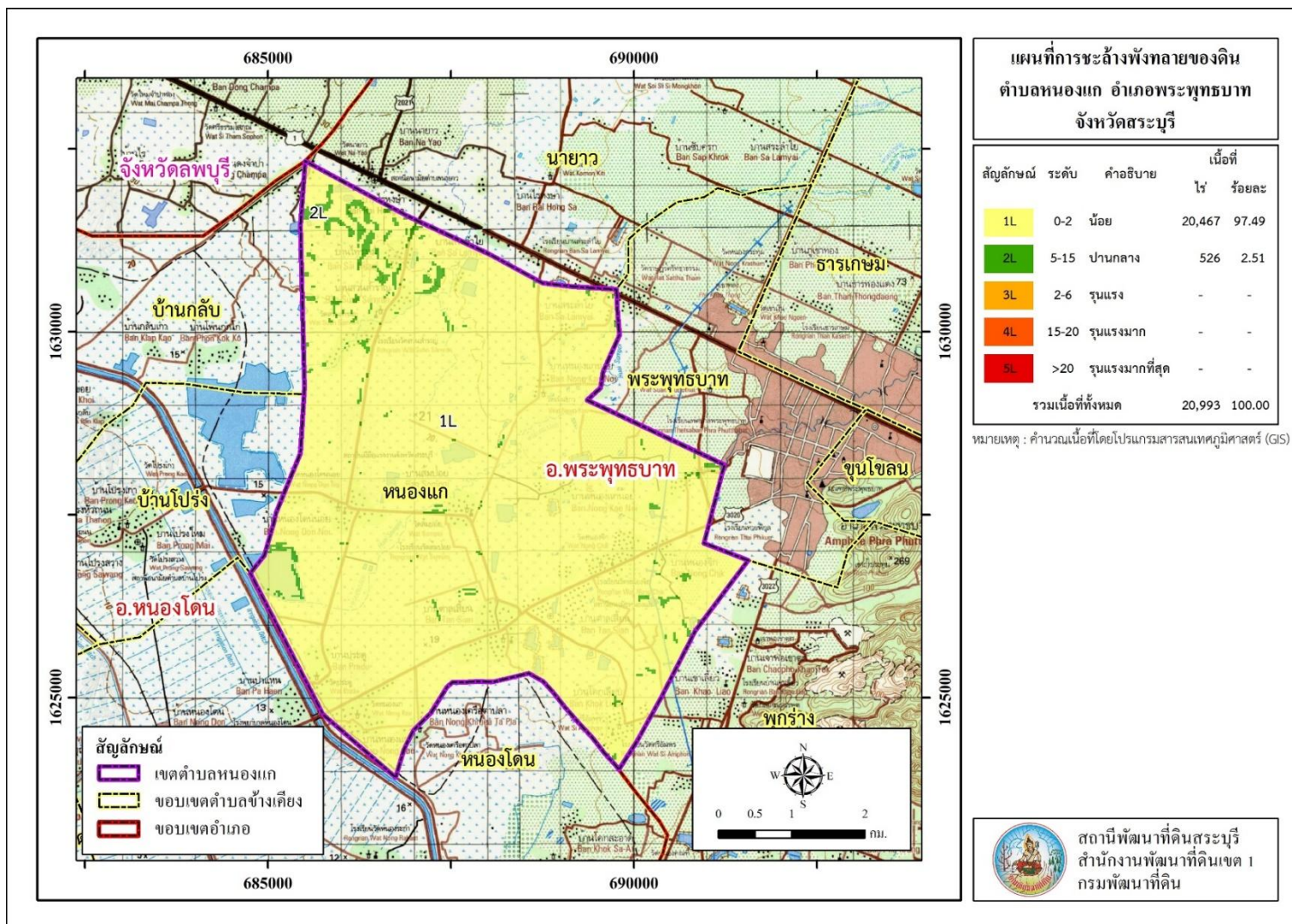
ในส่วนพื้นที่ตอนกลาง (หมู่ที่ 1, 4, 6, 7, 8, 9, 11) และพื้นที่ตอนล่าง (หมู่ที่ 5) ให้สำรวจ
ออกแบบระบบน้ำทั้งระบบ ตามข้อเสนอ 6 ประการ คือ (1) ขุดลอกแหล่งน้ำที่มีอยู่แต่เดิม (2)
ก่อสร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติม (3) การสร้างระบบส่งน้ำ (4) ก่อสร้างระบบระบายน้ำ (5) ทำคันล้อมป้องกัน
น้ำท่วม (6) บ่อบาดาล ทั้งนี้การสำรวจออกแบบจะประสานขอข้อมูลจากสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินการได้เร็วขึ้น โดยเลือกพื้นที่เป้าหมายจากแผนที่การชะล้างพังทลายของ
ดินในเขตการใช้ที่ดิน (รูปที่ 7-1)

2) **การพัฒนาที่ดิน และน้ำทั้งระบบ**

อีกทางเลือกหนึ่งในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดินการขาดแคลนน้ำในการ
ทำการเกษตร ปัญหาน้ำท่วมขัง คือ การขับเคลื่อนกิจกรรมภายในเขตพัฒนาที่ดิน ดำเนินการจัดทำ
ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 ในพื้นที่
ตำบลหนองแก อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง ประเภทที่1 1. เขตทำนา เนื้อที่ 3,301 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 567 ไร่ 3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 279 ไร่ 4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 3,939 ไร่ 5.เขตปลูกพืชทางเลือก 44 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	1,761,250
	1.1 ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	12,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)	148,000
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	200,000
	1.5 อบรมรณรงค์เกษตรกรใช้พืชปุ๋ยสด	190,000
	1.6 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์/ธนาคารพืชปุ๋ยสด	1,000,000
	1.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ PGS	100,000
	1.8 บริการวิเคราะห์ดินพร้อมคำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช	15,000
	2. บริหารจัดการน้ำ	1,225,000
	2.1 ก่อสร้างสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	625,000
	2.2 ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	600,000
	3. การชะล้างพังทลายของดิน	3,450,000
	3.1 อบรมรณรงค์ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	1,200,000
	3.2 ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน	2,250,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ประเภทที่ 2 1. เขตทำนา เนื้อที่ 3,362 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 290 ไร่ 3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 78 ไร่ 4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,798 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	2,020,500
	1.1 ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	12,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)	148,000
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	200,000
	1.5 รมรงค์เ็กลบตอซังพืช	190,000
	1.6 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์/ธนาคารพืชปุ๋ยสด	1,000,000
	1.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ PGS	100,000
	1.8 บริการวิเคราะห์ดินพร้อมคำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช	15,000
	1.9 สาธิตการผลิตใช้ปุ๋ยหมัก	340,000
	2. บริหารจัดการน้ำ	225,000
	2.1 ก่อสร้างสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	125,000
	2.2 ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100,000
	3. การชะล้างพังทลายของดิน	3,450,000
	3.1 รมรงค์ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	1,200,000
	3.2 ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน	2,250,000
รวมเขตการใช้ที่ดิน	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	3,661,000
	2. บริหารจัดการน้ำ	1,450,000
	3. การชะล้างพังทลายของดิน	6,900,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	12,011,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.เขตปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และเขตเกษตรกรรมทางเลือก	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการแปรรูป และเพิ่มมูลค่าผลผลิต จัดหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระบุรี,สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสระบุรี) 2. อบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย GAP (กรมวิชาการเกษตร) 3. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา) 4. อบรมให้ความรู้การจัดการศัตรูพืชแบบชีววิธี (กรมส่งเสริมการเกษตร, สวทช.)
2. เขตที่แหล่งน้ำ	1. พัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ ระบบกระจายน้ำเพื่อการเกษตร (สำนักงานชลประทานสระบุรี) 2. พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก (กรมทรัพยากรน้ำ) 3. ขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน (เทศบาลหนองแก)
3.พื้นที่โรงเรือนเลี้ยงสัตว์	1.อบรมถ่ายทอดความรู้ในการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด (สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพระพุทธบาท) 2.ป้องกันควบคุมโรคระบาดในสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพระพุทธบาท)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพะพวยพวย จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลหนองแก อำเภอพะพวยพวย จังหวัดสระบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	โครงการ	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1.เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิต สูงประเภทที่ 1	1.การปรับปรุงบำรุงดิน								352,250	352,250	352,250	352,250	352,250	1,761,250	
	ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์	ราย	500	500	500	500	500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500	พด.
	จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,000	พด.
	ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	พด.
	พัฒนากลุ่มเข้มแข็ง	กลุ่ม	8	8	8	8	8	40	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
	รณรงค์ฝึกอบรมต่อซังพืช	ไร่	100	100	100	100	100	500	3,800	3,800	3,800	3,800	3,800	19,000	พด.
	จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	พด.
	พัฒนากลุ่ม PGS	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	พด.
	บริการวิเคราะห์ดินฯ	ตัวอย่าง	30	30	30	30	30	150	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
	2.การบริหารจัดการน้ำ								325,000	325,000	325,000	325,000	325,000	1,625,000	
	ก่อสร้างแหล่งน้ำในไรนา	แห่ง	5	5	5	5	5	25	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	625,000	พด.
	ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	แห่ง	2	1	1	1	1	6	200,000	100,000	100,000	100,000	100,000	600,000	พด.
	3.การชะล้างพังทลายของดิน								690,000	690,000	690,000	690,000	690,000	3,450,000	พด.
	รณรงค์ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
	ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	100	1000	100	100	100	500	450,000	450,000	450,000	450,000	450,000	2,250,000	พด.
2.เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง ประเภทที่ 2	1.การปรับปรุงบำรุงดิน								352,250	352,250	352,250	352,250	352,250	1,761,250	
	ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์	ราย	500	500	500	500	500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500	พด.
	จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,000	พด.
	ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	พด.
	พัฒนากลุ่มเข้มแข็ง	กลุ่ม	8	8	8	8	8	40	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
	รณรงค์ฝึกอบรมต่อซังพืช	ไร่	100	100	100	100	100	500	3,800	3,800	3,800	3,800	3,800	19,000	พด.
	จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	โครงการ	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
2. เขตเกษตรกรรม ที่มีศักยภาพการ ผลิตสูง ประเภทที่ 2 (ต่อ)	พัฒนากลุ่ม PGS	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	พด.
	บริการวิเคราะห์ดินฯ	ตัวอย่าง	30	30	30	30	30	150	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
	2.การบริหารจัดการน้ำ								325,000	325,000	325,000	325,000	325,000	1,625,000	
	ก่อสร้างแหล่งน้ำในไรนา	แห่ง	5	5	5	5	5	25	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	625,000	พด.
	ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	แห่ง	2	1	1	1	1	6	200,000	100,000	100,000	100,000	100,000	600,000	พด.
	3.การชะล้างพังทลาย ของดิน								690,000	690,000	690,000	690,000	690,000	3,450,000	พด.
	รณรงค์ส่งเสริมการปลูก หญ้าแฝก	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
	ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำ	ไร่	100	1000	100	100	100	500	450,000	450,000	450,000	450,000	450,000	2,250,000	พด.
รวมทั้งหมด									2,734,500	2,734,500	2,734,500	2,734,500	2,734,500	13,672,500	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสรอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. **แผนที่ขอบเขตตำบล (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565**. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล**. แหล่งที่มา :
<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล)**.
กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา :
https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop_1 1 มีนาคม 2567.

ที่ปรึกษา

นางนงนุช ศรีพุ่ม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
นางมัทธนา ชัยมหาวัน	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
นางปวีณา ยงยีน	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิเคราะห์ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นางสาวรวมพร มูลจันทร์	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นายสมเกียรติ เหลืองเจริญทิพย์	เจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงาน
นางสาวสายวรุณ แสนเมืองมูล	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางวรรณณา กรองทอง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
ว่าที่ร้อยตรีหญิงทิพวรรณ หุ่นพงษ์	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวกิตติญา จำรูญทิพวรรณ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นายประวัตติ ศรีวิเชียร	นักวิชาการเกษตร
นางสาวมณีนีรัตน์ หอมหวล	นักวิชาการเกษตร
นายธเนศ คล้ายเมือง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวปิยวรรณ รูปทอง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวบุปผา อยู่ทิม	นักวิชาการเกษตร
นายวีระยุทธ คชวรรณ	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย
สิบโทสิริวิชญ์ ปันปวง	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
นางสาวกัญฐิกา อยู่ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
นางสาวสุวรรณา สมนึก	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวณัฐธณัฏฐ์ ศาลาจันทร์	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
นางสายวรุณ นามวงษา	นักวิชาการเงินและบัญชี
นางสาวพรพรพรรณ อยู่ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ธุรการ

กรมพัฒนาที่ดิน

ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ

www.idd.go.th

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี

Land Development Station, Saraburi Province

เลขที่ 36 หมู่ที่ 8 ตำบลพุกร่าง

อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี 18120

หมายเลขโทรศัพท์ 036-733126

E-mail : sri01@idd.go.th